

I. Qui soc i d'on vinc

Em dic John Smith, un nom força corrent que comporta tot sovint confusió i malentesos. Em dic John Smith com el meu pare, el meu avi i el meu rebesavi, Déu els tingui en la seva glòria. Vaig néixer en un casalot en un cul de sac a Cornualla, a prop de l'End of Land, el Penn a Wlas en còrnic, una llengua que ja ningú no parla com no sigui per jurar o maleir, com encara fa la meva mare quan està de mala lluna.

El meu pare era de Plymouth, al Devonshire, un home afable i xerraire que hauria estat oficial de marina com el meu avi si no s'hagués vist afectat per una tendència malaltissa a marejar-se cada cop que posava els peus sobre d'una superfície poc estable, fos l'escala de fusta negada de corcs que portava a les golfes de casa, una diligència o la coberta d'un vaixell. El meu pare, que era força fatxenda, presumia de ser un expert mariner i explicava als forasters que tenien paciència, i disposaven de temps per escoltar-lo, històries de travesses imaginàries i de singladures tempestuoses manllevades dels seus ancestres. Explicar històries a desconeguts era l'eix vertebrador de l'activitat diària de mon pare. Cada matí, després d'esmorzar i de llegir la premsa, sortia a passejar a la recerca d'algun desafortunat que no el conegués o d'algun conegut que no el pogués esquivar. Tornava al migdia i, després de dinar, feia una llarga becaina de la

que en despertava felicitat i cofoi. Després anava a la taberna, tornava a l'hora de sopar i ens feia la crònica de les xafarderies del poble. Precisament el meu pare va fer coneixença de la meva mare gràcies a la seva afició a explicar històries. El meu avi per part de mare era un petit hisendat de Cornualla, un home gras i bonifaci, que anava a Plymouth un cop cada mes per cobrar les rendes d'una de les seves finques. El fet és que al meu avi per part materna, tot i ser un home de terra ferma, li agradava l'ambient mariner, el traginar dels molls, el moviment de vaixells i la ginebra que se servia en les tabernes de vora el port. En una d'aquestes tabernes va conèixer el meu pare que, en veure algú interessat en escoltar-lo, li'n va explicar l'alçada d'un campanar. El meu avi, enlluernat pels contes del meu pare va obrir-li les portes de casa i va fer tot el possible perquè conegués la meva mare i perquè accedís a casar-s'hi. L'acord de matrimoni no va trigar gaire a arribar, estimulat per la condescendència d'una filla obedient, una dot sucosa i unes rendes de més de cent lliures l'any, que no permetien grans luxes, però que garantien una existència plàcida i sense privacions.

Un any després de la boda vaig venir a aquest món, a les acaballes d'un estiu especialment calorós i sec, del qual encara se'n guarda record perquè van arribar a assecar-se les fonts, un fet mai vist a Cornualla. Aquest circumstància va provocar comentaris de tota mena i l'aparició sobtada d'àugurs que feien prediccions de catàstrofes i de fets sobrenaturals. La meva mare guarda memòria amb angúnia dels darrers mesos de l'embaràs, de les fatigues i suors que la gravidesa li van causar. Era l'any 1848 i Europa s'estremia sotragada per les revolucions. La calor, les fonts seques i les revoltes eren un senyal inequívoc, segons el meu pare, de què havia

vingut al món per tirar endavant empreses d'envergadura. El pare sempre va dipositar grans esperances en el meu futur, com oficial de marina entenent que, gràcies a aquest fet, podria ampliar el seu particular inventari d'històries i donar-los-les més versemblança. Però a mi la vida de mar no m'atreia i em causaven terror les tempestes que tan sovint colpegen les costes de la meua terra. Allò que m'agradava era, com al meu progenitor, escoltar i explicar històries i des de ben petit en vaig tenir ocasió de sentir-ne d'estremidores: de bruixes i bruixots, de llegendes de guerrers ancestrals, d'esperits i fantasmes, éssers de fantasia que en les bromoses terres del meu país es fan corporis i reals. Ja fa més de cinquanta-dos anys que vaig venir a aquest món, i sóc un home força escèptic pel que fa a espantalls i encanteris, però encara m'estremeixo quan passejo prop del llac de Dozmary Pool a l'hora baixa i m'acosto a mirar les seves aigües negres. Estimulat pel record de les històries de la nissaga del rei Artús que m'explicava el pare, veig el perfil de figures estranyes sota l'aigua, com si tot d'una hagués d'aparèixer la dama de les aigües amb l'espasa Excalibur agafada a les mans. Les històries de fantasia, les nissagues d'herois i els contes de bruixes van deixar una forta petjada en la meua ment infantil, perquè estimulaven poderosament la meua imaginació i, al caliu del foc on les escoltava, de vegades no sabia distingir-les de les reals, de fets violents i sagnants que passaven arreu del món i que per la seva brutalitat semblaven executats per monstres o dimonis.

Un dels fets que més em van estremir en aquells primers anys d'existència va ser la rebel·lió a l'Índia. Recordo haver llegit amb veritable passió les cròniques que publicava dos cops per setmana el Western Morning

News amb relats ferotges, tenyits de sang i horrors, però també de valor i coratge: el setge de Delhi, la valent acció del tinent Willoughby fent saltar el vell polvorí, la matança de Cawnpore on dones i nens van ser degollats i llançats a un pou. Jo acompanyava la meua mare a la lectura de les cròniques de la rebel·lió que dos cops per setmana feia la dona del prevere de la nostra parròquia. A la ratlla del capvespre dels dimecres i dels dissabtes mitja dotzena de dones àvides de notícies escabroses es reunien al saló de la casa parroquial. La senyora Penberthy llegia en veu alta les gasetes i les dones l'escoltaven atentes, febroses, bellugant compulsivament la cullereta dins la tassa de te i menjant amb golafreria les famoses galetes de l'amfitriona. Jo no em deixava perdre detall i, en acabat, quan les dones, amb un fil de veu perquè no les sentís, comentaven els abusos de tota mena que els salvatges feien a les britàniques, jo agafava els diaris i repassava el que havien llegit i d'altres notícies, perquè el món era molt gran i no s'acabava en els límits de l'Imperi britànic, com vaig poder endevinar llegint periòdicament la premsa.

L'afició als relats i la curiositat pels successos més trivials em va portar a escriure una petita revista, una mena d'almanac amb els fets més remarcables que passaven a l'End of Land, a fer-ne còpies a mà i a distribuir-la i vendre-la entre els veïns del meu poble. Però a l'End of Land no passava gran cosa, la vida transcorria plàcida i les meves cròniques recollien notícies trivials de la vida de cada dia: el festeig de la filla dels Baragwantah amb el farmacèutic Charnock, el nou cabriolé dels Houston, el color amb què el senyor Nicholas Williams havia pintat la tanca de fusta del jardí de casa seva, el sermó del diumenge del prevere

Penberthy. He de dir però que, malgrat la manca de notícies espectaculars, la revista tenia molt bona acollida i que el nombre de subscriptors augmentava cada mes. Aquesta inesperada acceptació del meu petit butlletí comportava un fet paradoxal, ja que em passava més temps copiant a mà els exemplars que no pas escrivint i buscant noves notícies, un fet que em va demostrar des de ben jove els avantatges de la divisió del treball. Un dels meus subscriptors i lectors més fidels era el prevere Penberthy a qui la lectura de la revista, -del Penn a Wlas Chronicle com la vaig intitular-, li provocava sobtats atacs d'hilaritat. A mi m'enujjava veure'l riure d'aquella manera i un dia no em vaig poder estar de demanar-li què li feia tanta gràcia, perquè la meva intenció no era pas escriure una revista d'humor. El prevere em tenia en molta estima i eixugant-se les llàgrimes i fent un esforç per no tornar a riure em digué que les meves cròniques eren en extrem objectives tot i descriure fets aparentment trivials, i que aquest excés d'objectivitat i de zel convertien els personatges que les protagonitzaven en bufons de fira. Jo, llavors, no tenia encara prou coneixement per entendre què volia dir i em feia l'efecte que el prevere, home culte i savi, no se'n reia de les notícies si no de qui les escrivia, o sigui de mi. Però estava equivocat, el senyor Penberthy m'apreciava força i va ser ell qui em va animar a continuar escrivint i publicant la meva revista i el qui, més endavant, em va encaminar cap el periodisme. El rector era un gran aficionat a l'ornitologia i es passava hores i hores observant amb uns binocles els ocells que refileaven en els bosquets de Dark Hill o que niaven en els penya segats de vora el far. M'agradava acompanyar-lo en aquestes expedicions i ell tot sovint em comentava que la feina del

periodista s'assembla força a la de l'ornitòleg, que ha de tenir prou paciència per observar d'amagat durant hores i hores un exemplar amb l'objectiu de poder esbrinar-ne els seus costums. Calia observar d'amagat, insistia el reverend, perquè, segons ell, l'estudiós de la naturalesa sempre modifica amb la seva presència el comportament de l'espècie observada i això era aplicable, encara més, als éssers humans, que tenen una incorregible tendència a actuar en condicions normals i a sobreactuar quan se senten vigilats. De vegades, el reverend Penberthy semblava tenir més estima pels moixons que pels seus feligresos, dels qui en coneixia totes les seves misèries, misèries que amb unes formes subtils sortien a rel·luir en els seus sermons dels diumenges.

La vulgaritat de la vida en aquell racó de Cornualla, l'apatia del veïnat i l'ensopiment dels quefers diaris van ser l'arada que em van llaurar el camí d'una bona amistat amb el prevere. Recorrent la comarca i fent llargs passejos al seu costat vaig descobrir la grandesa de l'obra divina, plantes, arbres, insectes i animals, eren perfectes en la seva senzillesa perquè responien a l'obra del Creador. El prevere em va estimular a la lectura i estudi de la Bíblia, un llibre que m'ha acompanyat en tots els meus viatges i que m'ha proporcionat molt confort espiritual i m'ha ajudat a superar moments de dolor i de tristesa. També em va iniciar en el coneixement de la història a través de la lectura dels clàssics dels quals en tenia una important col·lecció a la biblioteca de casa seva. Segons el senyor Penberthy totes les coses importants en matèria de coneixement s'havien escrit a l'antigor, tot el que va venir després havia estat una repetició del que ja havien dit aquells savis grecs i romans. Mai vaig poder dominar el grec, però vaig

aprendre a llegir amb prou fluïdesa el llatí, un coneixement que he d'agrair perquè em va servir després per aprendre amb certa facilitat d'altres llengües, un coneixement molt útil per la feina de periodista. De tots els autors clàssics, Ovidi era el seu favorit i no perdia ocasió de citar-lo o de glosar-lo. El meu preceptor em llegia tot sovint uns versos de les *Metamorfosi* que m'han quedat gravats per sempre: "No prenguis la vida que no pots donar, doncs totes les coses tenen el mateix dret a viure". El senyor Penberthy portava aquesta màxima fins l'extrem d'alimentar-se tant sols de productes vegetals, llet i ous, qualsevol cosa que no significués el sacrifici d'un ésser viu. Potser aquest fet sumat al seu amor a la naturalesa i als espais oberts expliquen el misteri de la seva extraordinària longevitat: tot i haver sobrepassat els noranta anys encara és capaç d'enfilar els turons que envolten l'End of Land amb l'únic ajut d'un bastó. Espero que conservi aquest vigor i vitalitat fins que Déu tingui a bé reclamar-lo al seu costat, a ell li dec haver passat moments inoblidables, d'haver-me despertat l'interès per admirar l'obra de Déu i d'haver guiat els meus passos perquè pogués dedicar-me al periodisme, la professió per la qual crec que estava dotat i destinat.

He d'agrair moltes coses als senyors Penberthy i no tant sols pel fet d'haver-me donat una formació. El matrimoni, que no tenia descendència, em tractava gairebé com un fill, i jo passava més hores a la parròquia que no pas a casa meva, fins el punt que ma mare va arribar a creure feliç que potser m'encaminava cap el sacerdoci. Però no, tot i que sempre he estat un home de fe i que he seguit els preceptes de l'evangeli com a bon cristià, predicar i tenir cura de les ànimes no era una feina que m'atragués ni per la que em cregués capacitat. Allò

que movia la meva passió era conèixer món, veure paisatges nous, viure aventures en llocs recòndits i, després, poder escriure-les perquè algú les llegís.

Quan vaig complir els quinze anys, el rector, que era ben conscient de la meva dèria per les lletres, va parlar amb els meus pares per tal de convèncer-los que em deixessin anar a treballar a la city. Un cosí llunyà del prevere que treballava al Daily Telegraph a Londres estava disposat a donar-me feina al diari i, fins i tot, a facilitar-me un lloc on dormir i viure. El meu pare, que ja feia temps que em demanava endebades que ingressés a la marina, va haver de resignar-se i després d'algunes reticències, va acceptar. Jo vaig començar una nova vida, una vida en una ciutat grandiosa i estranya que em conduiria a viure uns fets d'una naturalesa excepcional molt lluny de la terra que m'havia vist néixer i que en aquest recull em proposo explicar.